

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség köziratok visszadására vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helyben nazonoz őrve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

NAGYVÁRAD, augusztus 29.

A kormány paktuma az oláhokkal.

A lugosi oláh gyűlés, melyről előző számunk táviratai már szóltak, nem csekély jelentőségű mozzanatot képez politikai életünkben. Ott voltak a Királyhágón innen s túl lakó magyarországi románok vezetői majdnem teljes számmal és ez a tény mindenesetre van olyan, hogy azaz a politikusnak így a képviselő-választások előestéjén számolnia kell.

Második érdekes tünete ennek a gyűlésnek az, hogy átengedték számára a lugosi megyeház disztermét. Rendes körülmények között senki sem láthatna ebben feltűnő dolgot; sőt illő is, hogy a középületek oly ünnepek s gyűlések számára is nyitva álljanak, melyeknek nincsen hivatalos jellegük. Hiszen az adózó polgárok véres verejtékéből emelték ezeket a középületeket, s így csak természetes, hogy a hivatalos alkalmakon kívül is a polgárok rendelkezésére álljanak akkor, amidőn törvényes jogukat gyakorolni kívánják. De ha a lugosi esettel szembe állítjuk azt az elbánást, melyben a hatóságok a néppártot részesítik, hogy ugyanis nemcsak át nem engedik eme párt a többi honpolgárokkal egyenjogu hiveinek a középületeket gyűlések tartására, pedig ők is

járultak azok költségeihez, mi több egyes elkapott szolgabírák felbujtogatott tömegekkel szét is verik a néppárti gyűléseket: ily körülmények között határozottan felülről utasítással ellátott hatóságok részéről kétségtelen *kedvezményt* kell látnunk a lugosi megyei székesháza átengedésében.

Ez a kedvezmény annál feltűnőbb, ha tekintetbe vesszük, hogy rövid idővel ezelőtt a belügyminiszterium a legszigorubban megtiltotta az ily román gyűlések tartását.

Mi okozta e nagy változást?

Fölösleges mondanunk is, hogy a kormány vagy megegyezett már a magyarországi románok politikai vezetőivel, vagy pedig most igyekszik őket megnyerni terveinek, vagyis támogatásukat a képviselő-választások alkalmára.

Ez iránt nem foroghat fönn semmi kétség.

A kérdés már most csak az lehet: vajjon sikerült-e csakugyan a kormány terve és vajjon a románok passzive vagy aktive fogják-e a liberális kormányt támogatni?

A főnebbi kedvezmény után talán lehetne még némileg kételkedni a dologban, mert az igen tisztelt oláh vezérfiúk ott lent Lugoson rendes szokásukhoz híven nagy garral panaszkodtak

mindenkire Magyarországon — csak éppen a liberális kormányra s pártjára nem.

Ezen a tüneményes fordulaton méltán elcsodálkozhatik bárki is; mi azonban még ennek sem tulajdonítunk kelletlenül nagyobb fontosságot.

Sokkal jelentősebb okunk van arra, hogy a paktum iránt ne kételkedjünk többé.

Ezt pedig az össz-kormány tudtával a közoktatásügyi miniszter által adott amaz engedményből merítjük, hogy ugyanis a Belényesen már a f. é. szeptember hóban megnyitandó román felső-leányiskolát fölhatalmazta arra, hogy ellentétben a *törvénynyel* magával *oláh legyen ott a tanítás nyelve* és csakis a magyar irodalomtörténetre lesz kötelező mindössze heti két órán az *állam* és az ezeréves magyar nemzetnek a nyelve.

Mi azért nem támadjuk meg oláh polgártársainkat, ámbár a mai egyházpolitikai viszonyok közt nem tudjuk helyeselni a vallás követelményeinek ezen alárendelését.

De felelősségre vonjuk a nemzet és ezeréves hazánk színe előtt a liberális kormányt, mely ily cinikus módon elárulja a magyarság szent érdekét vidékünkön. Sőt azonfelül lerontja azt, amit hazafias elődei építettek, midőn a Belényesen államköltségen fentartott ma-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Leányaim nevelése.

— Az új tanév alkalmából. —

Írta: H. GYÓRY ILONA.

Öt leánynyal áldott meg az ég és nem mertem csapásnak tekinteni az egyhangú áldást, bár a női nem efféle tulszaporodása aggasztóan szembeötlött. De fogadásom tiltotta zugalódnai.

Jól emlékszem rá: anyámnak csak három lánya volt s mégis hányszor nézett rajtunk megvetőleg végig s elkeseredve hangoztatta: »Inkább tíz fiu, mint egy lány.«

Nagyon rosszul esett a lecke s megfogadtam, hogy én sohasem fogom kicsinyleni nememet.

Meg is tartottam fogadásom.

Hősiesen vigasztaltam ma magamat, mikor a gólya mindannyiszor leánykát hozott: hisz kedvesebb, gyöngédebb, ragaszkodóbb a lány s manapság okkal-móddal abból is lehet embert nevelni.

Nevelés . . . nevelés . . . Epp ez az, a mi — dicsekvés nélkül mondom — legnagyobb aggodalmamat képezi, főleg most, az elhatározás pillanatában, az új tanév elején. Miért is nem vagyok olyan kényelmes, mint kollegáim legtöbbje? Ők bizony fontosabbnak tartják még a népnépek rendezését, körintézmények vezetését, sőt még a toalett-kérdést is, mint leányaink nevelését. Engem meg gyötör a gond!

Különbem rám is fér ez öt leány mellett. Ma nem úgy van már, mint volt régen; ma a nőtől is sokkal többet követel az élet, mint az abc-nek s a házimunkának ismeretét. Elég baj az nekem; de hát csak természetes, hogy az emberiség másik, gyengébb és — mint családomban is mutatja — számosabb felének lépést kell tartani a világ haladásával. Ha ezt természetesnek tartom, abból a világról se következtesse valaki, hogy szeretem az u. n. emancipált nőket vagy éppen a kerékpározó nőket. Isten ments!

Da azokkal sem tarthatok, a kik azt mondják: »csak szép legyen a nő, ha hadilábon áll is a helyesirással, boldogítja az emberiséget«, mert a szépség elmúlik s azután csak a lélek szépsége, műveltsége tündöklik a nő arcán, az világot, melegít a házi körben. Manapság meg azért is nagyobb gondot kíván a lánynevelés, mert veszendőben vannak a régi erények. Maga a vallásosság is ugyszólván csak a templom és iskola falain belül él.

Aztán — mint ilyen sok leányos anyának — arra is kell gondolnom; hátha nem tudom férjhez adni leányaimat? Mert hozomány nincs; pedig most csak az kvalifikálja a leányt a férjhezmenetelre.

Egy szóval ma nem csak gondos házi nevelést kell adnom leányaimnak, hanem többkevesebb iskolai képzettséget is. Valóságos bucsujárás lesz, hogy viszem őket sorba beiratni a különböző iskolákba.

Öt éves Pannám már jó lenne feladnom az óvodába. Csak ne fegnék ott be a tanulásba,

maradnának a játéknál! Ma igazán nincsen verőfényes gyermekkor. Az öt évesek már udvarlókról, meg atyáink rangkülönbségéről beszélgetnek s — Uram bocsá! — olyan dolgokról, a miket én csak 17 éves koromban tudtam meg. No, a Panna beiratását még meggondoljuk.

De 7 éves Örszemet okvetlen be kell iratnom az elemi II. osztályba. Elemi leányiskolák dolgában el vagyunk látva Váradon. Válogathatók felekezeti és községi iskolákban. Csak azon imádkozom, hogy nagyon népes ne legyen az osztály, a hova járnai fog. Tavaly is egymás hátán ültek. Azírásnál Örszém a karját nem tudta föltenni a padra, úgy kuczorgott szegényke. Félek, hogy egészen hibás lesz a növése a szűk üléstől és sohasem tanul meg szépen írni, meg abban a zsufolt teremben valami ragályfélét is szerezhet.

Meg is gondolhatnak azok az iskola-iskola-fenntartók: mennyire ártalmas egészségi szempontból, mikor egy középnagy terembe 90 gyermeket beszorítanak. Csak én egyszer jól kiveszekedhetném magamat a zöld asztalnál tanácskozó urakkal! Megmondanám én nekik egyenes szóval, hogy mi fontosabb Magyarországon, az iskolakötelezettség-e vagy a gyermek egészségügy.

Eppen így vagyok a polgári iskolás leánnyal is. Ott is tul vannak zsufolva a tanulók; pedig ott már az ildomos testtartás, az írás, a rajzolás, a kézimunka végett is elegendő hely kell a serdülő leányoknak. Aztán itt már meg is lehetne válogatni a tanulókat; nem rang

gyar tannyelvű, hat osztályú elemi iskola hosszú küzdelmeinek eredményeit így egy szóval felaldozza.

Ítéljen a nemzet a Bánffy-kormány fölött.

Szeretnők látni azt a magyart, aki ezek után ennek a kormánynak jelöltjére adná szavazatát!

Orosz czári pár Bécsben.

Bécs, augusztus 27.

Délután 5 órakor diszebed volt a fényesen kilágított és délszaki növényekkel igen gazdagon felszített szertartás-teremben. Pontban 5 órakor megjelent Ferencz József császár és király ő felsége orosz dragonyos eredének egyenruhájában, az András-rend szalagjával, karján az orosz czárné ő felségét vezetve, a kin rózsaszínű duchesse öltözék és egy remek briliáns diadém volt. Az orosz császár, a ki osztrák uhlánus egyenruhát viselt a Szent-István rend szalagjával, ő felségét, Erzsébet császárnét és királynét vezette karján, aki ezuttal is feketében jelent meg.

Ő felségeik egymás mellett ültek; az orosz császárnétól jobbra ült Ferencz József ő felsége, azután Stefánia főhercegnő és Ottó főherceg, Izabella főhercegnő, József Ferdinand és Jenő főhercegek és Galitzin hercegnő főudvarmesterné, a király ő felségétől balra ültek Mária Josepha hercegnő, Lajos Viktor főherceg hasonlóképp orosz egyenruhában, Frigyes és József Ágost főhercegek és Kapnist grófné. Augusta főhercegnő gyengélkedésével mentette ki magát. Ferencz Ferdinand az orvosok tanácsára nem vett részt az ebéden.

Ő felségeikkel szemben ültek Krieghammer lovassági tábornok, közös hadügyminiszter, Goluchowsky gróf közös külügyminiszter, Woronzow orosz miniszter, Paar gróf lovassági tábornok, főhadsegéd Richter gyalogsági tábornok orosz főhadsegéd, Lobkovitz herceg tábornok, Galitzin grófné mellett ült Gruscha bíboros, a patkó asztal két külső oldalán pedig a két miniszterelnök és pedig az egyik oldalon br. Bánffy Benkendorf grófné és Badeni grófné között, a másik oldalon Badeni gróf, Wassilichikov és Pallavicini Széchenyi grófné udvarhölgyek között: alább ültek Jósika és Dániel miniszterek, a másik oldalon Kállay és Fejérváry báró miniszterek és velük szemben Perczel és Darányi miniszterek, a kik Fejérváry báró kivételével, diszmagyarban jelentek meg.

szerint, hanem szellemi intelligencia szerint. Ha már nem tudnak elegendő polgári leányiskolát felállítani, azt mondhatnák, hogy csak a jó tanulók nyernek felvételt. Ugy is veszedelmes a leányok közt a szellemi proletarizmust növelni s ha nincs a leányban képesség, meg hajlam a tanulásra, ne foglalja a helyet az iskolában, hanem dolgozzék odahaza, vagy tanulják valami ipart.

De mit tegyék a polgári iskolát végzett Mariska leánnyal? Meg kell gondolnom, hogy nem szép és kitűnő szellemi tehetséggel bír, tehát nincsenek kilátásai a férjhezmenetelre; ennek kényerét kell adni a kezébe. De hát miféle szakiskolába adjam? A tanítóképzőintézetnek nálunk az idén csak a II osztálya áll fenn; hasonlóképpen az óvóképzőnek. A tanítónei pályán különben is tultermelés mutatkozik már. Főleg Váradon kevés kilátása lehet egy végzett tanítónek arra, hogy rendszeres állást kapjon. Hacsak — és ez nagyon üdvös volna — be nem látja a tanhatóság, hogy az alsóbb fiúosztályokban az anyák gyöngéd kezei alól felkerülő kis fiukhoz is legezészerűbb nőtanítót alkalmazni; a mint ezt már nem csak az újvilágban, hanem vén Európa legnagyobb részében belátták. Ekként talán szaporítható lenne a tanítónei állások száma, a nagy keresletnek megfelelőleg.

Elég az hozzá, hogy most sem a tanítóképzőbe, sem az óvóképzőbe nem adhatom a lányomat. Mit tegyék vele? ... Megvan ... Nem hirdették ugyan még; de minden valószí-

A harmadik fogás után felállott a király és a következőket mondotta:

»Midőn köszönetemet fejezem ki ő felségeiknek azon látogatásért, a melyet nálunk tettek és a melyben én szívesen új zálogát látom azon barátságának, a mely minket egyesít, poharamat az orosz császár és ő felsége egészségére ürítem.

Midőn ő felsége szólásra emelkedett, felállt az egész társaság, az orosz czárné is, ámbár a királyné ő felsége megjegyezte, hogy csak maradjon ülve. Az orosz császár ezután koczcintott ő felségével és az uralkodóház többi tagjaival. Erre az orosz császár nevét viselő 2. gyalogezer zenekara az orosz himnuszot játszotta.

Ezután felemelkedett az orosz czár és ugyancsak francia nyelven a következőket mondotta:

»A midőn ő felségeiknek köszönetet mondok azon gyönyörű fogadtatásért, a melyben minket részesítettek, poharamat ő felsége Ausztria császára és Magyarország királya és a császárné egészségére ürítem.«

A zenekar rázendített az osztrák himnuszra.

Képviselőválasztás Dunapatajon.

A dunapataji választókerületben, melynek mandátuma gróf Bethlen Gergely halálával üresedett meg, mint távirataink jelentették, aug. 27-én volt a képviselőválasztás, mely azzal végződött, hogy a függetlenségi és 48-as párt jelöltjével, Förster Auréllal szemben a kormánypárt jelöltjét, Földváry Mihály szolgabíró választották képviselővé.

Mint utólag jelentik, a választás egészen a stomaí módon folyt le.

A kormánypárt etetett, itatott, vesztegette s terrorizálta az ellenzékét. A választási elnök szándékosan huzta a választást, úgy, hogy a számra nézve nagyobb ellenzékéből esti kilenc óráig mindössze 800-an szavazhattak le. Délután Földváry leitatott választói ellepték a szavazó helyiségeket s részegen kétszer-háromszor is leszavazták ugyanazok. S im a Ferencz és Holló Lajos tiltakoztak e botrány ellen, miután azonban tiltakozásukat az elnök figyelmébe nem vette s a kalocsai ellenzéki választókat leszavazni nem engedték, Förster Aurél, bizalmi férfiával együtt, elhagyta a választási helyiséget.

Az elkövetett kormánypárti erőszakoskodások miatt az izgatottság az egész városban óriási.

nőség szerint lesz az idén is női kereskedelmi tanfolyam. Kell, hogy legyen, már a leányom s Juliska barátinője kedvéért is. S ipos Orbánsokkal jobban lelkén viseli a nőképzés ügyét társadalmi, morális és közművelődési szempontból is, semhogy az idén elmulasztaná a tanfolyamot felállítani. S az iparvállalatok meg üzleti vállalatok rohamosan fejlődnek, sokasodnak; ezeknek belső irodai munkálatokhoz mostanában keresik a szakképzett női alkalmazottakat. Oda pedig intelligens anya is nyugodtan adhatja leányát. Mariska leányom tehát kereskedelmi tanuló lesz.

Kérhetik végre: mi lesz az ötödik leánnyal? Az bizony már felseperedett, kinőtt az iskola porából, szép is, szereti is a házimunkát, hát annak a nevelését csak magam akarom betörni. Majd csak akad valami »szerecsénye« a hogy mondani szokták, mert ha nincs is hozomány, szép kelengyéről gondoskodva lesz. Már is együtt van számára 12 párna, vászon stb. Persze, hogy férjhez adom én a többi leányomat is, sutba dobom a képesítő okmányokat; mert az a nőnek igazi rendeltetése.

Ha pedig most valaki azt gondolná, hogy férjvadászati célokból szellőztettem nevelési rendszeremet: az nagyon, nagyon csalódnék. De ha más anyák is magukéva teszik leánynevelési gondjaimat: azok nem fognak csalódní.

A gyulavidéki róm. kath. tanítóegylet gyűlése.

Folyó évi közgyűlését tartották aug. 26-án Békésen a gyulavidéki róm. kath. tanítók, hol jelen voltak: Palotay László apát-kanonok, egyházmegyei főtanfelügyelő, Kny Antal esperes, békési lelkész, elnök, Grócz prépost, endrődi lelkész, Apostol Ubald pápai kamarás, Gróh Ferencz gyulai, Kozma Gusztáv csorvási, Krisztik János csabai lelkészek, dr. Karácsonyi János tanár, szentzéki ülnök és több segédlelkész; a gyűlésen megjelent 33 tanító, kik között Biharmegye idetartozó déli része is képviselve volt Fecser József görbendi tanító által.

A gyűlés szt. misével, majd a »Hymnus« eléneklésével vette kezdetét.

Kny Antal elnöki lelkes megnyitóját után Palotay László intézett buzdító beszédet a tanítószághoz, hangsúlyozván a vallásos nevelés szükségességét s e tekintetben Békésmegye tanügyéről és tanítóiról elismeréssel emlékezett meg.

A gyűlés dr. Schlauch Lőrincz bíboros-püspökhöz üdvözlő táviratot küldött. Székely Lajos titkár a tanítói közélet és a tanügy terén a lefolyt év alatt felmerült eseményekről különösen az orsz. egyetemes tanítógyűlésről referált: a jelentésnek a tanítói nyugdíj-ügy rendezéséről szóló részlete nagy érdeklődést keltett és a tagtársakat élénk, tárgyilagos vitába vonta. A pénztári jelentés szerint az együletnek 432 frt 22 kr vagyona van. Niedermayer Antal részletes jelentést terjesztett be az országos tanítói segélyalaphoz aug. 18-án Budapesten tartott gyűlésről, hol a nagyváradi egyházmegye egyik gör. kath. tanítójelöltje ösztöndíjban, három róm. kath. tanító özvegye pedig segélyben részesült. A segélyalaphoz a tagok ezentul is évi 50 kr. tagdíjjal járulnak s a biharmegyei késedelmes tagok vagy a még ott be nem lépett tagok szorgalmazására nézve a jelenlevő egyházmegyei tanfelügyelő ígéretet tett.

Székely Zsigmond értekezése: »A fegyelem az iskolai év első napjaiban« nagy tetszést nyert. Palotay László apát-kanonok, tanfelügyelőnek megjelenéseért jekzőkönyvi köszönet szavaztatott s a személye iránt nyilvánuló szeretet és ünneplés tetőpontját érte, midőn köz tudomásra jutott, hogy a gyűlést megelőzőleg, az egyület alaptökeje javára 50 frtot adományozott. Rezey Szilviusz megyei kir. tanfelügyelő üdvözlő irata. nemkülönben Békés város községi iskolaszékének hason szellemű átirata köszönettel és lelkesedéssel tudomásul vétetett.

A »Népnevelő« cz. tanügyi lapnak minden iskola részére leendő kiszolgáltatása iránt a kiadó Szt. István társulat megkerestetik. A tisztújítás, Fecser József korelnök vezetése alatt a következő eredménnyel ejtetett meg:

Elnök: Kny Antal, alelnök Plank Alajos, titkár: Székely Lajos, pénztárnok: Takácsy Lajos, ellenőr: Niedermayer Antal, számvizsgáló bizottság: Papp Károly és Rohay János, választmány: Gróh Ferencz, Serer Benedek, Székely Zsigmond, Bekker Endre, Grócz Béla, Szébeny László, Krisztik János, Simkó István, Végh Ferencz, Fecser József, Majoros Ferencz, Kelemen László. A gyűlés összes tagjai délre Kny Antal elnöknek voltak szívesen látott vendégei. R. L.

Nagyvárad város 1897. évi költség-előirányzata.

— Hivatalos előterjesztés. —

A város főszámvevője, Ragány János, a jövő évi költségvetést elkészítvén, az közelebb tárgyalás végett a törvényes fórumok elé kerül.

Azon helyzetben vagyunk, hogy a részletes ismertetést tartalmazó jelentés főbb adatait alábbiakban közölhetjük:

Az előirányzat szerint jövő évre a szükséglet; és pedig

a rendes kiadások összege	918,875 kor. 42 fill.
a rendkívüli »	17,854 » 56 »
a beruházási »	27,050 » — »
az átmeneti »	594,898 » 60 »

Összesen: 1.558,678 kor. 58 fill.

Mig a fedezet még pedig
 a rendes bevételek összege 806,717 kor. 42 fill.
 az átmeneti „ 536,643 „ 16 „
 Együtt: 1.343,360 kor. 58 fill.

van felvéve, melyből így 215,318 kor. hiány mutatkozik, melyből 195,318 kor. a jelenre is érvényes 37 százalék pótdóval, tehát közköltő emelése nélkül talál fedezetet; a még egyre mutató további 20,000 korona hiányra nézve pedig azt javasolja a főszámvevő, hogy miután a költségvetésben nagyobb összeget (47991 korona 54 fillért) képviselő oly kiadások is szerepelnek, melyek kizárólag csak a jövő évi budgetet fogják terhelni, és így nem volna indokolt ezért a közköltő felemelése és pedig annál kevésbé, mert a kormány elbírálása alatt álló és a birtokváltási illetékekre vonatkozó szabályrendelet életbeléptetése esetén, 20,000 koronát meghaladó bevételre számíthatunk, kérjen a tanács a közgyűléstől oly irányú meghatalmazást, hogy a jövő év folyamán a hazai pénztár keretében netán mutató hiány fedezésére, a város által kezelt valamely alapból 20,000 korona erejéig terjedhető rövid lejáratú kölcsönt vehessen igénybe.

Kiemeljük még az előirányzatból a következőket:

1. A város törvényhatósága által a tisztik, kezelő-, segéd- és szolgazemélyzet illetményeinek, valamint a tanítók és tanítónők illetményeinek emelésére, — továbbá a rendszeresített új állások javadalmazására a január havi rendkívüli közgyűlésben megszavazott összegből 95748 korona a kiadások közé már beiktatott. Megjegyzendő, hogy 7880 korona a közuti költségvetésben foglal helyet, mely a közgazgatási bizottság részéről tárgyalatván, el is fogadtatott; 4600 korona pedig, mely a jövő évben — helyiség hiányából — még be nem tölthető egy II. osztályu, és két III. osztályu számtisztai állás javadalmazását képezné, — a jövő évi költségvetésben még nem szerepel.

2. Jelentékeny emelkedés van — a jelen 1897. évi megállapított összegekkel szemben — a kövezési czélokra előirányzott kiadásoknál is, de erre azon körülmény szolgáltatott okot, hogy

a) a Walser czéggel a csatornázási elö-munkálatokra nézve kötött szerződés értelmében a nevezett czégnek előreláthatólag már az 1896. évben kell 20,000 korona munkadíjat kifizetni; és

b) az építendő törvényeségi palota környékének rendezése által igényelt kiadásokra épen a közgyűlés szavazott meg 20,991 korona 54 fillért, mely tehát a jövő évi költségvetésbe szintén felveendő volt.

3. Felvétel a költségvetésbe 400 korona, illetőleg ezen összeggel magasabb összeg irányoztatott elő, mint eddig megállapítva volt: a kisdédóvódákra; ezen többlet magyarozatát pedig azon körülmény képezi, hogy az iskolaszék Tőkésné Kucsovsky Veron várad-velencei városi óvónő javadalmazását, tekintettel nevezettnek hosszas szolgálati ideje alatt kifejtett buzgó és eredményes működésére, különösen pedig arra, hogy nevezett tanítónő oklevéllel bír s mielőtt az óvoda vezetésére alkalmaztatott volna, tanítónő volt s onnan oly kijelentéssel hivatott meg, hogy addig élvezett fizetését nemcsak megkapja, (a minthogy meg is kapta,) hanem egy kategóriába fog tartozni a város elemi iskoláiban alkalmazott tanítónőkkel: most, a midőn az összes tanítónők javadalmazása felemeltetett, — az ő javadalmazását is emelni kívánja.

4. Mint új tétel szerepel a költségvetésben azon 6000 korona is, melyet a törvényhatóság közelebbi ülésében az építendő hullaégető kemenczésre megszavazott.

5. Miután a város utcáinak és közttereinek befásítása az utóbbi évek alatt nagy leandületet vett, az ultivények gondozása és fenntartása is nagyobb kiadást igényel; ez az oka tehát annak, hogy a főszámvevő a köztterek és parkokra eddig előirányzott kiadásokat 1500 koronával felemelni javasolja.

6. Tekintettel a közvilágítás fokozatos fejlesztése iránt a város közönsége részéről általánosán táplált jogos igényekre: az utcai világításra 1000 koronával szintén magasabb összeg vétetett fel, mint eddig szerepelt.

7. Beillesztetett a költségvetésbe még:

a) az újvárosi plebániái épület kijavítására 1000 korona;

b) »Magyarország megyei és városai« című műve: 1000 korona,

c) a törvényhatósági bizottság millennáris diszközgyűlésében — Kunyhossy János bizottsági tag indítványa folytán — a felállítandó városi lelencházra megszavazott 20000 korona első — 2000 koronás részlete,

d) az időközben nyugdíjazott egyének részére a jelen és folyamán megszavazott kegydíjak címén 1751 kr. 20 fill., mely összegek az előirányzatban, mint új tételek szerepelnek.

8. Lényeges és figyelmen kívül nem hagyható ezen kívül a főszámvevő azon javaslata, hogy a törvényhatóság több rendbeli határozatai alapján, a regale kártalanítási tőkéből a jövő év végeig különféle befektetésekre történendő felhasználás illetve elköltés végett 685,000 korona újabb kiadást irányoz elő, mely azt jelenti, hogy ezen tőke kamataira jövő évtől kezdve már nem számíthatunk; a minthogy a fedezetek között a megfelelő adat alatt ez összeg kamataival tényleg kevesebb összeg is szerepel.

Hogy pedig mindezen többlet kiadások — az előterjesztés szerint a közteher emelése nélkül való foganatosítása remélhető, az a város fejlődésével járó közjóvedelmek emelkedésén felül első sorban a városi fogyasztási illetékek behozatalára, melyből mintegy 90,000 korona jön be — és az egyenes állami adóalap fokozatos szaporodására vezethető vissza; úgy, hogy például az adó alap emelkedéséből (1895-ről 1896-ra = 40.381 korona), a jelenleg érvényes százalék alkalmazásával 14,940 korona 97 fillér bevételi többlet várható; hozzájárult még a költségvetés kedvező eredményéhez az is, hogy a nagypiac-tér rendezésére, melyre eddig 30.000 korona kiadás fordított, a kibocsátott bonok beváltása folytán, jövő évre csupán 10.000 korona kiadás felvétele volt szükséges.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATO.

A u g. 29. A megyei III. szakosztály ülése d. e. 10 óra kor a megyeházán.

29. A megyei igazoló választmány ülése délelőtt 10 órakor.

S z e p t. 3. Iparosok tömeges felrándulása a kiállításra.

3. Közigazgatási ülés a városházán d. u. 3 órakor.

3. Az iparostanoncz iskolai bizottság ülése a városházán d. u. 4 órakor.

5. A megyei központi választmány tárgyalásainak kezdete a választók névjegyzéke ellen beadott felszólamlások tárgyában.

7. Biharmegyei közigazgatási bizottságának ülése d. e. 10 órakor.

10. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.

16. Megyei évnegyedes közgyűlés.

O k t ó b e r 3., 4., Lóverseny a nagyvárad gyepen.

* **A mohácsi ütközet.** A hazánk történetében oly nagy jelentőségű forduló pontot képező mohácsi csatáról annak mindennemű vonatkozásaiban, minden eddigi leírásnál kimerítőbb képet nyújt F r a k n ó i Vilmos cz. püspök a tizkötetes milleniumi történet most megjelent 78, 79, 80. füzetében. Ennek a csatának leírását eddig csak hazai források után ismertük. Most azonban, hogy közzé tették és magyar nyelvre is lefordították Szulejman török szultán táborában az általa vezetett hadjáratok történetéről irt hivatalos naplókat, ennek a csatának lefolyása más oldalról is megvan világítva. Ezen kívül F r a k n ó i Vilmos kritikailag állítja egybe Brodaries Márk szerémi püspök és kancellárnak és másoknak egykoru feljegyzéseit, valamint a külföldi hírlapok adatai nyomán a mohácsi csata történetét, melynek leírása sehol oly kimerítően és akkora pontossággal megírva nem volt, mint most a nagy történelmi mű IV. kötetében. A nagy vállalat negyedik kötete már befejezéshez közeledik és szeptember közepén megjelenik.

* **Választási mozgalmak.** Lepsényi Miklóst, ujabban Kun-Szent-Márton néppárti választópolgárai kérték föl a jelöltség elfogadására. Lepsényit minap kereste föl a kun-szt.-mártoni kerületből Hegedüs György, az ottani érdemes néppárti elnök vezetése alatt egy héttagu küldöttség. A kerület őhaját Hegedüs tolmácsolta, mire Lepsényi meleg hangon válaszolt, kijelentvén, hogy elfogadja a jelöltséget és buzdította a kun-szent-mártoniakat a rendíthetetlen kitarásra. A küldöttség örömmel vitte meg a hírt a kerületnek.

* **Szemelyi hír.** Bulyovszky József két havi szabadság után, tegnap átvette újból hivatala vezetését.

* **A szigetvári hős halálának évfordulója.** Zrinyi Miklós halálának évfordulóját, a milleniumi ünnepségekkel kapcsolatban, Szigetvár város lakossága nagy fényvel akarja megünnepelni. A város közönsége azon helyen, hol a hős vértanuságot szenvedett hazájáért, egy emlékoszlopot is fog emelni.

* **Árvát keresnek.** A biharmegyei és nagyváradai nőgyelet Erzsébet leányárvaházában ezeltől néhány évvel, mikor király ő Felsége Nagyváradot meglátogatta, a Felség nevére egy »Honvéd-alapítvány«-t létesítettek, a melynek kamataiból mindég egy honvéd árváját nevelik az árvaházban. Az alapítványi hely most megüresedett s a nőgyelet felkérte a polgármesteri hivatalt, hogy az alapítványi hely betöltése iránt tegye meg a szükséges intézkedéseket. A polgármester, mivel az egyszeri meghirdetés eredménytelen maradt, megkérte a honvédparancsnokságot, hogy ha tudomása van ilyen honvéd-árváról, tudassa a polgármesteri hivattal. A feltétel az, hogy a leányka nagyváradai születésű, teljesen árva s 6—10 évesnél idősebb ne legyen.

* **Kettős esküvő.** Érdekes esküvő lesz ma délután 4 órakor az olasz barátok templomban. Özv. Melán Mártonné leányait Mariskát és Annát vezetik oltárhoz Imrek Lajos mozdonyvezető és Imrek Károly asztalos mester. Érdekes, hogy mindkét fél édes testvér.

* **Requiem Rulikovszky Kázmérért.** A magyar szabadságharc pártolásáért vértanu halált szenvedett Rulikovszky Kázmér lengyel dsidas százados lelki üdvéért tegnap délelőtt gyászmise volt a Szent László templomban. Jelen voltak a 48-as függetlenségi párt tagjai dr. Vári Szabó elnökkel, az ipartestület sok tagja Bertsey György vezetése alatt, a 48-as honvédek közül többen s diszes közönség. A templom hajójában katófalk volt elhelyezve, melyen gyászfátyolba vont nemzeti lobogók, jelvények, koszorúk, gyertyák és a kivégeztetés tényét ábrázoló kép voltak. A nagy gyászpompával diszlő katófalkot Germán Károly a »Kegyelet« temetkezési intézet tulajdonosa állította fel hazafias kegyeletből, s igen szép koszorúkkal diszitették Lukács Istvánné urnő és Kotta Mariska kisasszony. A gyászmisét N e m e s k e y Andor plébános végezte, segédlettel. A gyászistenti tisztelet végén a színházi férfikar a Szózatot énekelte el igen szépen. A kegyeletes ünnepély után annak egyik főrendezője, ki legtöbbit fárad a hős vértanu emlékezetének ébrentartásán, a koszorukat kivitte Rulikovszky sirhalmára, s köszönetét fejezte ki N e m e s k e y Andor plébános urnak s a többi közreműködőknek.

* **Negyvenéves jubileum.** Török-Bálint község tegnapelőtt szép ünnepélyt rendezett plébánosának, Zimándy Ignácznak, ki ekkor ünnepelte pappá szentelésének negyvenedik évfordulóját. A jubileum napján Schmal Zsigmond főtanító üdvözlő beszéd kíséretében egy diszesen kiállított hódoló iratot nyújtott át a plébánosnak. Az ünnepelt meghatva fogadta a szeretet és a ragaszkodás e megnyilatkozását és megígérte, hogy ezentul is egyházának és községének szenteli életét.

* **A megyei választók névjegyzéke.** Biharvármegye központi választmánya szeptember hó 5-én és a következő napokon veszi tárgyalás alá az 1897. évre összeállított választók névjegyzéke ellen beadott felszólamlásokat, észrevételeket. Az egyes választókerületek névjegyzékét a következő sorrendben tárgyalják: a berettyó-ujfalui, bihari, belényesi, m.-csékei, margittai, hosszú-pályi-i, nagyszalontai, székelyhidi, tenkei, ugrai, bárándi és élesdi kerületek. A választmánynak lesz elég dolga, mert még egy évben sem adtak be ily sok felszólamlást, mint ez évben. Eddig 32 felszólamlás lett beadva a központi választmányhoz, ezenkívül 12 választó kéri nevének kiigazítását. A választmány elnöke S z u n y o g h Péter alispán, jegyző: dr. Wallner Ödön és Jerzsák István.

* **Nyugdíjba vonult jegyzők.** S z á n t a y István méhkeréki jegyző 49 évig vezette a község ügyeit, de a hosszú évtizedek munkája, no meg az agg kor már nem engedik tovább szolgálni; a tevékeny, munkás ember nem bírja tovább a község gondjait s beadta nyugdíjazása iránti kérelmét. — Pocsaj község jegyzője Nemes Ferenc nem régen lépett nyugalomba s helyét a jövő hónapban töltik be. Pályázati kérvények szeptember hó 24-ig a b.-ujfalui főszofigabiróhoz nyújtandók be.

* **Földmives iskola Békés-Csabán.** Békés vármegye törvényhatósága Csabán a város által adományozott 150 hold földön a kormány támogatása mellett földmives iskolát létesít. Az iskola november 1-én nyílik meg. A vármegye alispánja Fábry Sándor dr. fölhívására az iskolánál a gazdasági egyesület két alapítványi helyet, Almássy Dénes gróf, Wenckheim Dénes gróf, Wodiáner Albert báró, Csaba és Körös-Ladány községek 3—3000 forintos alapítványt létesítettek.

* **Elkezelt egyházi vagyon.** Az aradi szerb egyház vagyonának kezelésénél nagy visszaélésnek jöttek nyomára, a mely a hívek körében kínos feltűnést keltett. Néhány nap előtt ugyanis a püspök megbízásából dr. Dimitrievics Szvetozár szentszéki ügyész és dr. Gyuravits György egyházmegyei főszámvizsgáló átnézték az egyházközség pénztári könyveit s a vizsgálat kiderítette, hogy a pénztárból 5524 forint 25 krajczár hiányzik.

* **Szegény örökösök.** Tizezer forintos hagyaték, a mely körül több perköltség merült fel, mint a mennyit az örökség ér, mégis csak különös dolog. Az ügyvédek követeltek talán 10.000 forintnál is többet? Épenséggel nem mert az összes költségek csak 200 fitra rugtak. A talány megfejtése a következő: Egy Kratochwillné nevű asszony, a ki 87-ik életévében halt meg, határozott ellensége volt a pénz elhelyezésének. Gyűlölte a világ minden takarékpénztárát, megvetette a legmagasabb kamatokat is és annak az elvnek hódolt, hogy megőrzi a pénzt úgy, a mint van, hadd legyen mindig pénz. Pénzét tehát érintetlenül tartotta szekrényében, rokonai intelmeire daczára hogy sokkal több jövedelme lehetne, ha kamatozó értékpapirokat venne, vagy pedig a takarékpénztárba tenné. Így történt aztán, hogy egész pénze, mikorára meghalt, teljesen értéktelenné vált, mert oly bankjegyekből állt, melyek már mind kikerültek a forgalomból és az állampénztár sem váltotta be többé. Csak három »Mária Terézia-ezresnek« volt még körülbelül 100 frtos ritkaság-értéke. Ez a 100 frt volt tehát minden, a mit az örökösök a 10.000 frtból kaptak volna és miután a perköltségek — mert az örökhagyó egyik mostoha leánya pert indított a hagyatékra nézve — 200 frtot tettek ki, a pernyerteseknek 100 frtot kellett »ráfizetniük«, a pervesztés mostoha leányának pedig elment a kedve a felebbezésből.

* **A tanítványok.** A közoktatásügyi miniszter rendeletet bocsátott ki, melyben megtagadja, hogy az állami népoktatási intézetekben egyes rendkívüli okadattal eseteket kivéve — a tanítói kinevezések is a nagy szünidő alatt, tehát a szorgalom időn kívül történjenek, mert az iskola belételeire nagyon hátrányos a tanév közben történő tanítványváltás. A miniszter fel-

szólította az egyházi főhatóságokat és közigazgatási bizottságokat, hogy a kormányzatuk, illetve felügyeletük alatt álló népoktatási intézetekben lehetőleg hasonló eljárást kövessenek.

* **Fertőzés a telefontal.** Bécsben s más külföldi nagyobb városokban az utóbbi időben sok a panasz, hogy a telefon ragadós betegségeket terjeszt és pedig nemcsak külső, hanem belső bajokat is. Néhány orvos azt is megállapította, hogy a tuberkulózist is megkapták már sokan a kagylóról behelt bacilusok útján. Ezeknek a körülményeknek orvosi körökben most már nagyobb fontosságot tulajdonítanak s arról a módról is gondolkoznak, amellyel a bajnak elejét vegyék. Mindenesetre első kötelesség, hogy a telefonkészüléket a lehető legtisztábbban tartsák, különösen a kávéházakban, vendéglőkben, hivatalokban és nyilvános telefonállomásokon. Legokosabb volna, ha minden telefon mellett karbolt és szivacsot tartanának, amellyel mindenki megmoshassa a beszélő és hallgató kagylókat, mielőtt a telefont használná.

* **Halál a szószéken.** Tóth Ferencz, deregnyői református lelkész mult vasárnap délelőtt az istenisztelet alkalmával épen az »Urvacsorát« akarta kiszolgáltatni s belefogott a beszédbe, a mikor hirtelen elállott a szava s feje a szószék párkányára hanyatlott. A hívek megdöbbenve siettek föl a szószékhez, de a szélütött lelkész már kilehelte lelkét. Az elhunyt tanácsbírája volt a felső-zempléni evangélikus református egyházmegyének és 74 évet élt. Temetése az egész környék részvéte mellett ment végbe.

* **Felültetett rendőrség.** Debreczenben az üzletvezetőségnek a Tisza-palotában levő gyűjtőpénztárát villanyoscsengő által összeköttették a rendőrségi központtal, hogy esetleges betörésnek eleje vétessek. Az éjjel egy óra tájban a rendőrségi központban a villanycsengő elkezdt szörnyen lármázni. Az ügyeletes Kovács Mihály polgári biztos a készenléttel azonnal a Tisza-Palotához sietett s jelentést tett Végh Gyula ügyeletes rendőrkapitánynak. A gyűjtőpénztárhoz érve semmi gyanusát nem vettek észre, hanem ugyancsak a pénztárszobából az inspekciós szolga szobájába vezetett csengő is rettenetesen lármázott. Miután az ajtók csukva voltak, nem hatolhattak be a pénztárba s így csak erős őrizet alá vették reggelig, azonban betörőt egy iznyit sem találtak. Valószínű, hogy csak éretlen tréfa volt az egész s most erélyes vizsgálat folyik, hogy a felültetett rendőrségnek elégtételt lehessen adni.

* **Kevés dohány lesz.** Balmaz-Ujvárosról jelentik, hogy ott már török a dohány: az egész járásban azonban a termés épen csak hogy középen aluli. A mult évihez képest a különbség kat. holdankint legalább is 2—3 mm. lesz. A gyenge hozamot a gazdák semmi másnak nem tulajdonítják, mint a rossz tavaszi időjárásnak.

* **Ez is névnapi ajándék.** Bécsben egy 47 éves Machnik nevű vasuti alkalmazott akasztotta föl magát. A kabátja zsebében egy levelet találtak, melyben röviden ez állt: »A kötelet az én forrón szeretett feleségemnek hagyom névnapi ajándékkul.« Machnik 10 év óta különválva élt a nejtől és azóta annál többet ivott.

* **Az iskola-nővérek Debreczenben.** A Svetits leánynevelő-intézet megnyitása szeptember elsején megtörténik Debreczenben. Az intézetben a Temesvárott székelő iskola-nővérek fognak tanítani. A rend-kormányt apácát helyezett át Debreczenbe. Az apácák hétfőn este érkeznek meg a gyorsvonattal s a vasutnál dr. W o l a f f k a Nándor püspök vezetése alatt a római katolikus iskolaszék fogadja őket. A vasutól a templomba mennek, a hol istenisztelet lesz. A zárda ünnepélyes átadása után a beiratások kezdődnek Sorbán Stefánia főnöknél. A javító-, pótló- és felvételi vizsgálatokat ugyanazon napokon délután tartják.

* **Kedélyes tolvajok.** Sok komikummal rendelkező tolvajlasi esetet tárgyalt a rendőrkapitányság B.-Gyulán Hoffman Sámuel gabonakereskedő magtárában követték el a lopást már hetek óta s csak az a csodálatos, hogy a káros az együgyű fuffanggal kiesztelt lopási műveletet előbb nem vette észre. Karacsony

Mojsza és Nagy Gy. Mihály parasztemberek éjszakánként kinyitották a Hoffman magtárát, belülről egy szelelőlyukon keresztül feltolván a reteszeket és nagy kényelemmel lehordtak egy pár zsák búzát a Hoffman háza elé. Az ajtót újból beretesztették és a búzát reggel újból eladták Hoffmannak. A gabonakereskedő így több ízben megvette a saját búzáját, mint Karácsony a kapitánynak mondta »becsapta őket, mert olcsóbban vette meg a piaci áránál.« A kedélyes tolvajok e hó 5-én újból megcsinálták a rendes műveletet, történetesen azonban épen olyan búzát találtak elvinni, a melyet Hoffmann a piacon előző nap vásárolt s ritka jószágánál fogva megismert, midőn másodszer akarták vele megvételni a jó madarak. Hoffman feljelentette őket a rendőrségnél s itt vallották meg az ámuló gabonakereskedő előtt, hogy ez már nem első eset s már huzamosabb idő óta adogatják el neki a saját búzáját. Különben kövülők Nagy Mihály szép multtal rendelkező ember, amennyiben már 5 és fél évet töltött Illaván. Letartóztatva átadták őket a járásbíró-ságnak.

* **A sétaterek látogatása.** A meleg nyári napok még tartanak, de a fákról már pereg le a sárga levél, mint előhírnöke az őszi hervadásnak. A sétaterek esténként azért még elég népeseek, különösen a hol az üdülésen kívül még más szórakozás is kínálkozik, a Széchenyi-téren nagy vonzerőt gyakorol a közönségre a jó cigányzene. Csillag Izsák bandája ma este ismét zeneestélyt ad a Széchenyi-téren s ez alkalommal a Bura által betanított velencei karnevalt is játszik.

* **Gyilkos hal.** Ez a csodálatos dolog Máramarosban esett meg. Buza István erdőkerülő unalmában halászni próbált a Sziget melletti Iza folyóban. Egy hal került a horgára, melyet puskájára akasztott. A hal ficzkádozása következtében a sárkány lecsapódott, a puská elcsúszott s a szerencsétlen halász holtan hanyatlott a földre.

* **Rablási kísérlet.** P á p a i Antal szőlő-hegyi lakos, tegnap éjjel Klein Sándor czukrázdájában mulatott. Ugyancsak ott volt F á n y e Tógyer, kinek lopászati működése már ismeretes a várad közönség előtt, és egy Horváth nevezetű társa. Észrevették, hogy Pápainál tizesek vannak, elhatározták, hogy meglopják. Azonban ez észrevette tervüket és egyfogatun eltávozott. Fánye és Horváth egy másik kocsiába vetették magokat és utánna hajtottak. A felső vashidnál lassan haladtak s ez alkalommal felhasználták a jómadarak és Pápai kocsiába ugrottak. Fojtogatni kezdték, azonban az izmos férfi nem ijedt meg tőlük, s vége az lett, hogy megfutamodtak. A rendőrség elcsipte a tetteseket s az ügyészséghez lettek átadva. Fánye különben ismét elővette régi fegyverét, melyet már több ízben használt a bíróság előtt is sikeresen — tagad, a végtkimerülésig.

* **Rendőri hírek. Talált emberi csontok.** Farkas L., n.-kut-utcza 158. sz. házában történt, hogy a házmesterné lement a pinczébe és lába lecsúszott. Nyomán viz fakadt fel, minek folytán e helyen ázni kezdtek és egy ember csontmaradványaira bukkantak. Mindjárt valami titokzatos büntényre gondoltak és az esetről azonnal hírt adtak a rendőrségnek, honnét S a r k a d i József rendőrbiztos, R e d n i k József orvossal kiment a helyszínére és megvizsgálták az esetet. R e d n i k állítása szerint a csontok már több száz évesek s így sűrű homály fogja fedni, hogy ezek a csontok, hogyan kerültek a nevezett pinczébe. — *Becsapott muzikusok.* Hogy a cigány becsapjon valakit, az nem ritkaság. Az azonban annál ritkább, hogy cigányt becsapjanak. Az már aztán hogy cigányt cigányt csapjon be, legnagyobb ritkaságok közé tartozik, hiszen régi közmondás, hogy egyik holló nem ássa ki a másik szemét. Mégis megtörtént ez a csoda. V a r g a Lajos, ki cigányprimás, egy pár flórest kihegedül a Karger vagy a »bunda«-beli vendégek zsebeiből, ő aztán ehhez jussot formál, hiszen a brugós, meg a kontrás, nem jöhet számításba. Addig folytatta e dolgot míg társai rajtacsípték és testületileg tettek jelentést ez esetről Nagyvárad rendőrségénél, honnét aztán polgári utra lettek utasítva.

* **Rövid hírek. Elveszett hülye gyermek.** Megyeri Zsuzsanna nagyszalontai tanyai asszony

15 éves József nevű fia már hat hét óta eltávozott szülei házából s azóta nyoma veszett. A szegény fiu hülye, dadogó s magát »Kormos Jóskának« nevezi. Országosan körözik. — **A tűzraktanya építése.** A Ferencz József lovassági laktanya mellett gyorsan haladnak a tűzér-kaszárnya építésével. A vállalkozók most állították össze a második kereseti kimutatást s az építésre felügyelő bizottság ma, pénteken délután megtekinti az építkezést s összehasonlítást tesz az elkészített munka és a kereseti kimutatás közt.

Nagyvárad város közügyei.

Tűzfészek a huszár laktanyában.

A Ferencz József lovassági laktanya udvarán a tavaly többször előfordult tüzesetek után szigorú intézkedéseket tett a parancsnokság a tüzesetek meggátlására. Úgy látszik azonban, hogy a szigorú elővigyázat csak rövid ideig tartott. Ezt mutatja legalább azon körülmény, hogy az egyik udvarban, a hol a nagy fedett lovagló épület van, temérdek szénát és szalmát halmoztak fel, a mi veszélyezteti a laktanya épületeit.

Busch Dávid városi főmérnök sürgős előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a katonai parancsnokság mielőbb intézkedjék a gyulékony anyagok eltakarítására, mert esetleges tűz alkalmával az egész laktanya ki van téve az elhamvadásnak. A szerződésben ki van kötve, hogy több szénát és szalmát a laktanya belterületén elhelyezni nem szabad, mint a menyire hely van készítve.

Annál nagyobb érdeke a városnak, hogy szigorúan felügyeljen az ily rendellenességekre, mert tűz esetén a biztosító társulatok sem kötelesek kártérítést fizetni, ha ilyen szabálytalanságokból keletkezik a tűz.

A v. velencei kisdédóvó terve.

Várad-Velenczén a községi kisdédóvó részére alkalmas új helyiségről kell gondoskodni a városnak. Ugy az iskolaszék, mint a többi szakszervezet az új óvóépület helyéül a községi iskola tágas kertjének egy részét jelölték ki s Busch Dávid főmérnököt bízták meg az épület terveinek elkészítésével.

A terv el is készült; a tágas, modern óvóda épület 19 ezer frtos költségvetését azonban oly magasnak találta az iskolaszék, hogy új, kevesebb összegből kivihető terv készítésével bizta meg a főmérnököt.

Most már elkészült az új terv; a költség-előirányzat szerint 10595 frt 65 krból kiépíthető. A terv teljesen megfelel a követelményeknek; lesz az épületben 1 nagy terem, 1 tágas folyosó, mely ruhatárul is szolgál, 1 dajkaszoza, 1 gyermek alvó szoba, továbbá az óvónőnek 2 szoba és konyhából álló lakás és a szükséges melléképületek.

Az épület utca felőli része egyszerű, csinos lesz.

A tervet közelebb veszi tárgyalás alá az óvodai bizottság.

TANÜGY.

A nagyvárad Orsolya-apáczák vezetése alatt álló róm. kath. tanítónőképző intézet II. évfolyamára; nemkülönbén a belső és külső leányneveldebe, illetve polgári és elemi iskolába való beiratás szeptember hó 1-én veszi kezdetét.

A beiratás a közbeszó vasárnap kivételével naponként reggel 8—11-ig; délután 2—5-ig tart.

A beiratási, illetve tandíj és egyéb rendkívüli tárgyak taníttatásának díja vagy egészben, vagy felérésben a beiratáskor fizetendő.

A külső elemi vagy polgári iskolába járó szegényebb sorsú róm. kath. tanulók az illetékes ft. plebánus urak, mint iskolai igazgatók által láttamozott szegénységi bizonyítvány alapján a zárda-előjáráságtól vagy egészen, vagy felérésben felmentetnek a fizetés alól.

Akik a tanítónőképző I. évfolyamáról magánvizsga letelésre engedélyt nyertek, a ft. igazgatóság meghagyásából szeptember 9-én délelőtt 9 órakor fognak megvizsgáltatni.

Ezt megelőzőleg az iskolai év ünnepélyes megnyitása, a Szent Lélek Ur Isten, mint minden kegyelem osztogatójának segítségül hívása mellett szeptember 8-án reggel 1/8 órakor tartandó ünnepélyes szent misével fog történni. — Az ünnepélyes szent misén minden beirt tanuló tartozik megjelenni.

A nagyvárad gör. kath. négyosztályu nyilv. normális fiu-iskolában az 1896-7 tanévre a beiratások szept. hó 1-től 8-ig, d. e. 8—11-ig, d. u. 2-től 4-ig fognak megtartatni.

A két vagy három héttel későbbben jelentkezők csakis betegséget igazoló orvosi bizonyítvány előmutatása mellett vétetnek fel.

A tanuló beiratáson szülője vagy gyámjával jelenjék meg.

A helybeli egészen árva gör. kath. tanulók tandíjmentesek s egész éven át taneszközökkel láttnak el.

A rendes tanítás szept. hó 9-én veszi kezdetét. Felvételi-, javító- vagy pótló vizsgák szintén a beiratások napjain eszközöltnak.

Mire az érdekelt szülők és gyámok figyelmét ezennel tisztelettel felhívja. Nagyvárad, 1896. aug. 28.

Az igazgatóság.

I R O D A L O M.

Notes historiques et linguistiques relatives à la religion des anciens Magyars.

Par A. Giesswein. Monseigneur de Harlez a louvaini egyetem nagynevű tanára az idén tartotta ötven éves papi jubileumát. Ebből az alkalomból tanítványai és tisztelői egy díszalbumot adtak ki. Az album szerkesztősége felszólította Giesswein Sándor dr. a külföldön is jó hírnévnek örvendő fiatal tudósunkat, a győri püspök titkárát, hogy írjon valamit a magyar viszonyokról az album részére. Dr. Giesswein már csak azért szíves örömmel engedett a kérelemnek, mert de Harlez jól megtanult magyarul és több költeményt, a többi közt Arany »Toldi estjét« is lefordította francziára. Értekezése tárgyául Giesswein dr. a régi magyarok vallását választotta. Érdekesen hasonlítja össze a rokon nyelvekkel azokat a fennmaradt magyar szavakat, melyekkel az istenséget, jó és gonosz szellemeket jelölték őseink. Kívánatos volna, hogy kitűnő tudósunk az albumból készült lenyomatot magyar fordításban is kiadja.

SZINHÁZ.

Küry Klára fellépte.

II. A Szegény Jonathánban.

Halk moraj között telt meg tegnap a színház színes ruhájú hölgyközönséggel, közöttük sötétettek a férfiak fekete kabátai. Théatre parée volt. A hangulat telítve volt szeretettel, örömmel, csak alkalmat keresett, hogy kellő módon nyilvánulhasson. S kilépett Molly bájos alakja s a közönség elementáris erővel hullámoztatta körül Küry Klárát, virágokkal, fejezte ki meleg, igaz, őszinte lelkesedését iránta. Hogyne! Ő kreálta e szerepeit itt akkor, midőn hajója még indulófélben volt. S ime, a hajó dicsőségteljes utjáról visszatért, hirt hozni, hogy Küry Klárát ezer édes emlék csatolja hozzánk s nem szakadt el tőlünk.

Nos, e szeretetre mi sem vagyunk méltatlanok. Megérti őt a közönség, hiszen a szívünkhez beszél szívéből. Ezerféle hangulat visszatükrözésére alkalmas nevetős arca ragyogott a jó kedvtől, játszott úgy, mint szíve-vére ellenállhatatlanul diktálta. Az ő Mollyja ott élt szemünk előtt, jökedvét a közönség jókedvéből merítette s e folytonos kölcsönös hatás családiassá tette az estét. Felismerték egymást a művész s a közönség — nagy mindkettő, — s megható öröm között látták, hogy nem csalódtak egymásban.

Mert Küry Klára kétségtelen nagy talentuma remekelt e szerepben. A külső eszközökön kívül a lélek és kedély melegsége adta meg alakításának a bájt s finomságot, erőt és sikert. Eleven, pezsgő játéka magával ragadott mindenkit, hangja csengett erőteljesen, remek iskolázottsága lépten-nyomon száz és száz finom nőánszot juttatott érvényre. A házasságról énekelt dalával nem győzött betelni a közönség, úgy, mint a verével elénekelt s eljátszott »dal a regementről« betéttel. Ha még megemlítjük, hogy plasztikája eredeti s utánozhatatlan, valódi Küry-plasztika, mely iskolát fog csinálni, s mely különösen éneklés közben új, eredeti s természetes, elmondunk róla annyit, amennyit minden tulás nélkül lehetséges. Röviden: tegnap is Küry Klára játszott úgy, amint ő tud csak.

A régi gárdából kiállott a másik is Megyeri Dezsővel (Jonathán) s méltó partnere volt a művésznőnek jókedvtől duzzadó művészi alakításával. A harmadik Kápolnáy János volt, ki átvette Mezeytől Vandergoldot s régi híréhez méltón játszott.

S. Aldor Juliska Harriet szerepében végre bemutatta énektudását s meglepő koloraturáját. Küry Klárának kellett Váradra jönni, hogy meglássuk Aldor Juliskának ily szerepekre való képességét s halljuk tőle tiszta, kelően színezett, váltakozó árnyalatu éneket, melynek hatásához semmiféle érdekszóvetkezetnek nincs köze.

A társulat többi tagjai tehetségükhöz képest igyekeztek a sikert előmozdítani. A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

A zenekar egy hibán kívül precíz működött.

SPORT.

Az őszi löversenyek. Az októberben tartandó őszi löversenyek iránt máris általános az érdeklődés. Mint halljuk ifj. Tisza Kálmán és a báró Mansberg, kik tavaly első díjakat vittek, ismét futtatni fognak a babérért, azonban az idén hatalmas vetélytársaik is akadtak. A nagyváradai gazdasági egyesület a löverseny ügyében legközelebb ülést fog tartani.

Igazságszolgáltatás.

A kumanyesdi rablógyilkosság.

— Harmadik nap. —

A nagyváradai kir. törvényszék előtt, tegnap folytatták a kumanyesdi rablógyilkosság vég-tárgyalását.

Az ülés délelőtt kilencz órakor kezdődött s megnyitása után előterjesztette a

vádbeszédet.

melyben bebizonyultnak látja, hogy egy bünszövetkezettel van dolguk. Hosszasan foglalkozik Mihók György Sturzuval, ki bár jelenleg megfigyelés alatt áll és így nem volt kihallgatható, mégis működését minden tekintetben összefüggésben látja a többi vádlottakkal. Szász Mitru ellen szintén súlyos vádak emel s mint súlyosbító körülményt felhozza, hogy már egy ízben öt évi fegyházzal volt sújtva, veszedelmes, alattomos és bosszúálló embernek ismeri az egész környék. Ugyanilyen jellemű Szász Sturzun is, ki a legkisebb sértésért képes gyilkolni vagy gyújtogatni.

Hosszasan foglalkozik a ténnyel s daczára vádlottak tagadásának és a tanúk eltérő vallomásának, szerinte bebizonyultnak vehető, hogy ők, a büntettek elkövetői.

Kéri őket a büntető törvénykönyv 279. §-a alapján szándékos emberölés, a btk. 354. §-a értelmében pedig rablás büntetében vétkesnek kimondani s rájuk az összbüntetést e §§-ok alapján kimérni.

Dr. Mártonffy Bogdán védbeszéde.

Ezután Dr. Mártonffy Bogdán jeles ügyvédünk terjesztette elő, magvas beszédét, s kérte védenecze, Szász Mitru (Csercsér) teljes felmentését annyival is inkább, mert ugy a tanúk, valamint a vádlottak erős tagadásban vannak, már pedig, ha sem vádlottak, sem tanúk közül nem tesz senki beismerő vallomást elítélhető-e az a vádlott? Van-e jelen esetben bizonyíték a vizsgálat folyamán, a csendőrök kintzása s így egy külső presszió alatt történt, szabad akarati elhatározást nélkülöző vallomáson kívül? Ilyet nem lát jelen esetben, minél fogva kéri ismételve védenecze teljes felmentését.

Rádl Ödön védbeszéde:

Rádl, ki Dágót és Leókuczákat védte, 1 és fél óra hosszáig tartó beszédében foglalkozott az ügygyel. Nem látja bebizonyítva a gyilkosságot s keresi az okot, amely ösztökélte volna őket a tett véghezvitelére. Ilyent nem talál, sőt ellentmondást lát minden tanu, minden vádlott vallomásában s ezt védeneczei előnyére hozván fel, kéri őket a vád alól felmenteni.

Zigre Miklós és Duma Flórián

beszédeiket a védőtársaik által már előadottakra fektetik s védeneczeik felmentését kérik.

Ezután a törvényszék visszavonult. Délután 1/2, három órától fél ótig tartott a tanácskozás.

Az ítélet.

Félöt után hirdették ki az ítéletet, mely a következő: Szász Mitru (Csercsér) és Dágó Vaszáli; a btk. 354. §-a szerinti emberölésben mondatnak ki vétkesnek, rablást nem látnak fenforogni, csak is lopást és ezért őket 12 évi fegyházra ítélte a kir. törvényszék. Többi vádlottakat bizonyítékok hiányában felmentette és őket azonnal szabadlábra helyezte. Mihók György (Sturzu) ellen az eljárást felfüggesztette, míg a megfigyelést be nem fejezik.

REGENY-CSARNOK.

A szökött leány.

— Elbeszélés. —

Irta: Kincs István.

Egy bástya azonban mégis szabad, kis kapaszkodással hozzáférhető. Meglátszik rajta hogy sokan látogatnak el hozzá élvezendők a szép kilátást, mely a szemnek útát nyit Vas megye szívébe. A lenn elterülő síkság tarkázva száz és száz falu kiemelkedő tornyával, szegélyezve szemközti Szombathely háztömbjével s balról a szőlőtermő Ságk koporsóalakú kup-jával kedves ellentétet képez az enyészet borongása s az élet virulása közt.

— Nos hát senkise vállalkozik fölmenni e bástyára? — Kérde az öreg Gyiróty a kötekedés hangján a fiataloktól, miközben egy mohos kőre telepedett. — A szép kilátás megérdemli a kis fáradságot.

— Megyek, vállalkozom én — mondá Emilia s visszatekintett.

Férjét kereste, mintha csak kérné, kövesse. László ott állott Zsófi oldalán észrevehető borús merengéssel. Szemeik találkoztak, de úgy látszik nem értette meg nejét, vagy nem akarta érteni: nem mozdult.

A következő pillanatban már Vársonyi nyújtotta kezét. Emilia elfogadta s lassan, vigyázva kapaszkodtak a sziklás úton fölfelé.

Hogy fölérték, Emilia odakönyökölt a sziklafalra s a messze távolba bámult. Vársonyi ott állott az oldalán, szóltan nézte a szép asszonyt, a mint önfeledten élvezi a kilátás vonzó panorámáját.

A mosolygó napsugár dicsfényt vont Emilia feje köré. Halvány arca átszellemült. Szép volt e pillanatban, igézően szép.

Végre fölocsudott merengéséből. Önkénytelen mozdulattal a társaság lenn maradt tagjai felé fordult. Tekintete férje tekintetével találkozott.

Lenn állott egy fenyőhöz támaszkodva; szeméi rajta nyugodtak. Tekintetében volt valami a fájdalomtól, a vádolásból s Emilia nem bírta ki e tekintet. Arczán a zavar pirja ömlött el s önkénytelen lesütötte sötét pilláit.

Nem értette azt az embert.

— Menjünk — mondá gépiesen kísérőjéhez.

Vársonyi kezét nyújtá neki s Emilia úgy érezte, e kéz ismét remeg.

E pillanatban iszonyu világosság áradt fejében: most kezdte érteni László tekintetét. Most tudta csak, hogy férje miért vádolta, miért tett neki szemrehányást. Az a tekintet a szerelmét féltő férj tekintete volt.

Emilia szíve elvesztette az egyensúlyt.

Boldog érzés és kínzó fájdalom szállta meg egyszerre.

A tudat, hogy László félti őt, fölmagasztalta; a gondolat, hogy Vársonyi szereti, fájó tör volt tiszta lelkének. Pedig ugy van, az a fiatalember szereti. Csak most értette meg hallgatását, csak most látott át a fátyolon, a némaságon, mely ez ember szívvilágát eltakarta. Lászlónak igazsága volt, Vársonyi szereti őt.

A részvét, melylyel a fiatal asszony boldogtalanságának adózott, volt szülőanyja annak a szerelemnek. Vársonyi maga érezte, hogy vallomásával csak még inkább kétségbeejti Emiliát, csak még jobban megnehezíti küzdelmét, azért bilincset rakott ajkaira. Hanem tekintete, kezének remegése, minek parancsolni nem tudott — az árulója lett érzéseinek.

Nyomott hangulat uralkodott az egész társaságban. Emilia szórakozott volt, férje és Vársonyi föltűnően hallgatag. A két öreg ur és Zsófi hiába vetették latba minden tehetségüket, hogy fölvilanyozzák a kedélyeket, hasztalan volt minden.

Megindultak visszafelé.

Emilia ismét Vársonyi mellé került. Maga akarta így. Érezte, hogy meg kell érteniök egymást: mondani valója volt neki.

Azt akarta neki mondani, hogy tegye meg egy nemesen érző férfiú kötelességét. Jobb nekik, ha utjaik szétválnak.

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

Az orosz czár Bécsben.

Bécs, aug. 28. (Saját tud. táv.) Az orosz czár ma délelőtt a lainzi vadaskertben cserkészett, míg a czárné a bécsi muzeumokat tekintette meg. D. u. Lainzban családi ebéd volt. Goluchovszky külügyminiszter pedig Labanov és a diplomaták tiszteletére adott ebédet.

Goluchovszky a királynál.

Bécs, aug. 28. (Saját tud. táv.) Király ő Felsége kihallgatáson fogadta Goluchovszky közös külügyminisztert.

Kitüntetett miniszterek.

Bécs, augusztus 28. (Saját tud. távirata.) Miklós orosz czár rendjelekkel tüntette ki a közös minisztereket és a magyar és osztrák miniszterelnököket. Kállay Béni közös pénzügyminiszter a Newski Sándor rendet; Báró Bánffy Dezső magyar miniszterelnök, Bádeni osztrák miniszterelnök és Krieghammer közös hadügyminiszter a fehér sas rendet; báró Jósika ő Felsége személye körüli miniszter pedig a Szent Anna-rendet kapta.

Fogorvosok kongresszusa.

Budapest, aug. 28. (Saját tud. távirata.) Az igazságügyi kongresszus első része, a fogorvosok kongresszusa ma d. e. kezdődött, több mint 100 fogorvos jelenlétével. Az üdvözlő beszédet dr. Grosz Sándor mondotta, azután küldöttség ment a diszelnökökért: éljenzés fogadott s akiket újból dr. Grosz üdvözölt. Chiser a belügyminiszter nevében sikert kívánt a kongresszusnak reményének adva kifejezést, hogy e kongresszus a tudomány javára fog valóni. Grosz Sándor dr. a kongresszus célját fejtegette, ezután a tiszteletbeli elnököket — többnyire külföldi kapacitásokat — választották meg. Dukert dr. a fogászat történetét adta elő Magyarországon. Utána külföldiek tartottak szakelőadásokat. A kongresszust lakoma fejezte be.

Az olasz-montenegrói nász.

Czettinje, aug. 28. (Saj. tud. táv.) A montenegrói fejedelem családjával, valamint a nápolyi herceg ma délután 5 és fél órakor Podgoniczába megérkeztek. Az összes lakosság vallás különbség nélkül nagy lelkesedéssel fogadta őket. A város montenegrói és olasz zászlókkal van diszitve. A nápolyi herceg a város megtekintése után a katolikus templomot nézte meg. Este a város fényesen ki volt világítva; az ormokon örömtüzek égtek. A környékről óriási embertömeg özönlött be a városba a felesleges jegyespár üdvözlésére.

Törvény az anarchisták ellen.

Madrid, aug. 28. (Saját tud. táv.) A senatus elfogadta az anarchisták ellen előterjesztett törvényjavaslatot.

Elmaradt disz csapatszemle.

Bécs, aug. 28. (Saját tud. táv.) Az orosz czár látogatása alkalmából tervezett nagy disz csapatszemle a hirtelen jött óriási zápor miatt elmaradt. Holnap reggel tartják meg.

A zanzibári harcztérrel.

London, aug. 28. (Saját tud. táv.) A Times Zanzibárból jelenti, hogy tegnap az elenség néhány száz embert vesztett. Az európai városnegyed biztonságban van: az indiai városnegyedben azonban a rablások és fosztogatások egymást érik. Mombassából 200 főnyi indiai csapatot várnak.

Olasz egyetemi hallgatók Budapesten.

Budapest, aug. 28. (Saját tudósítónk táv.) A milánói műegyetem 65 hallgatója ma Budapestre érkezett a kiállítás megtekintésére. Az érkező ifjakat szívélyes vendégszeretettel fogadták.

Óriási tűz Hamburgban.

Hamburg, aug. 28. (Saj. tud. táv.) Steinwerdenben borzasztó tűz dühöng. A Nagel-féle nagy kiterjedésű szeszgyár lángokban áll; az összes helyiségek égnek. A robbanások folyton követik egymást.

A krétai kérdés megoldása.

Athén, aug. 28. (Saját tud. távirata.) Itteni politikai körökben azt hiszik, hogy a konstantinápolyi örmény lázongás kedvező befolyással lesz a krétai kérdés megoldására.

Letépték az olasz czimert.

Rio de Janeiro, aug. 28. (Saját tud. táv.) Bachiában merényletet követtek el az olasz konzul ellen. A konzuli épületről letépték és összetörték az olasz czimert.

A konstantinápolyi zendülés.

Konstantinápoly, aug. 27. (Saját tud. táv.) Az itteni követségek ma tanácskozást tartottak, a melyen a legközelebb lezajlott események veszélyes jellegét tárgyalták. A helyi hatóságokat utasították, hogy hasonló események ismétlődése esetén minő rendszabályokat alkalmazzanak, különösen a zendülésben résztvevők üldözésére és az ártatlanok megvédelmezésére; továbbá a Yildiz-kioszkban jótékony előadások tartassanak. Mindkét határozatot délután fogantositották. — Este az osztrák-magyar nagykövethél Calicze bárónál megjelent a török külügyminiszter és biztosította a nagykövetet, hogy a rend helyreállítására minden intézkedést megtesznek.

Konstantinápoly, aug. 28. (Saját tud. táv.) Az osztrák-magyar nagykövet: báró Calicze által tett felszólításra, a melyben az osztrák-magyar posta biztonságának megővését sürgette, válaszul közölte a török külügyminiszter, hogy úgy az osztrák-magyar posta, mint az összes osztrák-magyar telepek kellő biztonságba helyezésére a legmesszebb menő intézkedéseket megtette.

Konstantinápoly, aug. 28. (Saját tud. táv.) A tegnapi itt lefolyt zendülésnél felkőszölt örmények számát kétezerre becsülik. Az Ottomán-bankba betört örményeknek szabad eltávozást engedtek Angliába s csak erre szünt meg a lövöldözés és bombázás. Ma reggel a stambuli pályaudvarban a török csöcselék huszonegy örményt megölt.

KÖZGAZDASÁG.

A világ buza- és rozs termése.

Megjelent immár a hivatalos kimutatás a világ buza- és rozs terméséről, Ötven millió hl. buzával és ötvenhat millió hl. rozsszal termelt kevesebb, mint tavaly. Sajátságos dolog, hogy azért a gabona ára emelkedik, nagyobb mértékben nem — sőt valószínűleg nem is fog, mert a határidő-üzletelnél a buza ára tavaszra 7 frt 10 és 7 frt 20 kr közt mozog, a mostani ár pedig 7 frt 30. De a börze elég erős hozzá, hogy papiros-buzájával és lelketlen üzérkedésével lenyomja a termelt buza árát. Együttal legyen elég ez a megjegyzés. A kimutatásból csak az összegezt és a Magyarországáról szóló részt közöljük a következőkben: A világ buza és rozs termése a múlt évi

meglehető közép terméshez viszonyítva, határozottan gyengébb.

A most már véglegesen összeállított kimutatás szerint u. i. termelt:

	buza	rozs
1896-ban	825 millió hekt.	424 millió hekt.
1895-ben	875 " " "	480 " " "

Különbség ez év hátrányára buzából 50 millió hektoliter, rozsból 56 millió hektoliter.

Magyarországon nagyon sok kárt okoztak a júliusi és augusztusi viharok. Az összes termés hozam buzából 38 millió mm. = 48 millió hektoliter; kisebb tehát a hazai buzatermés viszonyítva a múlt évihez 1.600.000 mmázzsal. A rozstermés 13.5 millió s azaz 18.5 millió hektoliter. Ez a termés jó minőségű és mennyiségre is két millió métermázzsal jobban fizetett, mint 1895-ben. A buza mennyiséghez hozzáadva Horvát- és Szlavonország buzatermését 3.5 millió hektolitert, — az összes buzatermés 51 millió hektoliter; a rozstermés pedig 19.6 millió hektoliter, mert Horvát- és Szlavonország rozstermése 1.1 millió hektoliter volt. A magyarországi buzának hektoliterenkénti átlagos sulya 78 kilogramm; a rozszé 72 kilogramm. Az árpa termés hozama 13 millió métermázsa, melynek átlagos sulya 64—65 kilogramm. A zab termés 11 millió m. mázsa 44—45 kilogramm átlagos sulyal. A kisebb termés következtében a folyó évben jóval kevesebb exportja is lesz az országnak, mint a múlt évben; főlöleg 1896—97. évre nézve 10 millió mm. buza és 2—2.5 millió mm. rozs.

Szóló az időleges kiállításon.

Az ezredéves kiállítás időleges csarnokában f. hó 19-én nyílt meg az időleges kertészeti kiállítás, melynek tárgyai közé a szőlő is fel van véve; de ezen a kiállításon, tekintve, hogy a szőlő érésének még nincs itt a sasonja, a szőlő nem képezte bírálat tárgyát. A tulajdonképpeni szőlőkiállítás ideje majd az őszi gyümölcskiállítás alkalmával lesz.

Ezuttal tehát csak a szőlőkiállítás felsorolására szorítkozunk.

Összesen csak nyolczan állítottak ki szőlőt, ezek sem sokat. Ennek oka részben az, hogy mint fentebb jeleztük, még nem igen van érett szőlő, másrészt az, hogy a múlt hetekben volt nagy jégverés leginkább a csemegezőlőtermelő vidékeket sújtotta.

Figyelemreméltó kiállítása van a bosnyák kincstár mostári telepének. 33 kosárban sokféle, leginkább az ott honos speciális fajtákból. Ilyen exotikus fajták: Zöld Krkosija, Sárga Zsilinka, Turesija, Zöld Zsilavka, Széplevelű. Ritkás- és Sárga Krkosija, Fekete Blatina, Podbjel, Brotkovina, Fekete Vadszőlő, Szirip, a Rózsának egy nálunk nem ismert fajtája. Az ismertebb európai fajtákból Chasselasokat és Muskatályokat, Bálintot, Kadarkát, Aramont állítottak ki.

A budai m. kir. tanintézet Madeleine Angevint és Royalt, Malingre-t, Oportot állított ki.

Bartoky Lászlóné B.-Csabáról. Madleine Angevint, Atlas, Chasselas-okat és más csemegefajtákat állított ki 117 kiváló csemege fajt termelő telepéről. Említésreméltó, hogy Bartokynénál a Madleine Angevine nem rug, amit ő az által ér el, hogy ezzel egyidőben virágzó más fajtákkal vegyesen termeli.

Rohonczy Gida híres török-becsei telepéről Chasselasokat;

Gabóczy Kálmán Berettyó-Ujfaluról. Genui zamatot, Muskat Ottonelt, Muskat Quadratot, Golden Champiolt;

Gróf Eszterházy Miklós Tatáról Opportot, Selyemszőlőt, Malingri-t;

Benkő Kálmán N.-Váradról Chasselasokat; Taussig Vilmos Pécsről Csasselasokat állított ki.

Lótenyésztési kerületek. A nyitramegyei gazdasági egyesület látván a lótenyésztés fejlődésének akadályait, kimondotta, hogy a népies lótenyésztés terén vidékenként az érdekeltség és a helyi viszonyokat ismerő szakértők által megfelelően nyilvánított tenyésztési jelleg létesüljön s elhatározta e végből, miszerint az állami ménék kiosztásánál az érdekelte lótenyésztőkkel egyetértőleg oda fog törekedni, hogy a

mén-állomásokra a létesítendő jellegnek megfelelőleg egyenlő fajtájú ménék osztassanak be. Hogy pedig a vidéki típusnak megfelelő ménék használatában szerényebb anyagi viszonyok vagy pillanatnyi pénzhiány akadályul ne szolgáljanak, elhatározta az egyesület igazgató választmánya, miszerint állattenyésztési alapjából a fedezetési díjat október elsejéig való visszafizetési kötelezettség ellenében — előlegképpen adja azoknak, kik ezt a fedezetési idény alkalmával megfizetni nem képesek. Elhatározta továbbá az igazgató választmány, hogy azokat a tenyésztőket, kik lovaikat 3 és fél éves koruk betöltése előtt be nem fogják s munkára nem használják, jutalomban és kitüntetésben fogja részesíteni. Nagyobb lóállományokkal bíró községekben s ott, a hol a csikólegelők létesítése nem lehetséges, olyan csikókeretek létesítését fogja előmozdítani, hol a csikók kellő felügyelet mellett regeltől estig szabadon mozoghatnak.

Gabonakivitelünk. A gabonapiacson néhány nap óta feltűnően nagy élénkség uralkodik. Napról-napra gyarapodnak a kötések, melyeket buzában, különösen pedig árpában külföldi cégek megbízásából eszközölnék. E mellett azt vesszük észre, hogy a legnagyobb üzletek, a központi piacok mellőzésével, nagyrészt a termelők és a külföldi vevők között közvetlenül jönnek. Mi a múlt évben a kisebb árpatermés dacára csak nehezen és hanyatló árk mellett lehetett e czikken tudadni, addig az idén bő termés mellett, a nagy kereslet folytán, magas árak érhetők el. A legujabb áremelkedést azzal hozzák kapcsolatba, hogy a folytonos esőzések, ha nem is a hazai, de a németországi árpatermésén még mindig elég kárt okozhatnak.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. auguszt 28.

Magyar aranyjáradék 4%	— — — — —	128.25
Magyar koronajáradék	— — — — —	79.12
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	— — — — —	144.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	— — — — —	101.75
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	101.75
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — — —	97.55
Itatmérési jog megváltási kötvény	— — — — —	100.25
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — — — —	36.—
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	— — — — —	152.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	— — — — —	153.82
Osztrák járadék papírban	— — — — —	101.50
Osztrák járadék ezüstben	— — — — —	101.50
Osztrák járadék aranyban	— — — — —	135.—
Osztrák korona járadék	— — — — —	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	— — — — —	145.50
Osztrák magyar bankrészevény	— — — — —	978.—
Magyar hitelbank részvény	— — — — —	882.—
Osztrák hitelintézeti részvény	— — — — —	360.60
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — — — —	358.90
20 frankos arany (Napoleonkor)	— — — — —	9.70
Német birodalmi márka	— — — — —	58.60
London vista	— — — — —	119.50
Páris vista	— — — — —	47.50
20 márkás arany	— — — — —	12.81

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

KÜRY KLÁRÁNAK,

a budapesti népszínház művésznőjének III-ik vendégfőllépte.

Szombaton, 1896. augusztus 29-én,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével

Este 7 órakor rendes helyárrakkal:

GYEREK ASSZONY.

Vigjáték 3 felvonásban.

Kezdeté 7, vége 10 órakor.

Holnap, vasárnap 1896. augusztus hó 30-án, két előadás.

Délután 4 órakor félhelyárrakkal:

MADARÁSZ.

Operette 3 felvonásban.

Kezdeté 4 órakor, vége 6-kor.

Este 7 órakor rendes helyárrakkal:

KÜRY KLÁRÁNAK,

a budapesti népszínház művésznőjének IV-ik főllépte.

KLÁRI.

Népszínmű 3 felvonásban.

Felelős szerkesztő: **CSIPPÉK FERENCZ.**

—••• EGYHAZI NYOMTATVANYOK. •••—

Szent László-könyvnyomda részvénytársaság

Telefon összeköttetés.

Nagyvárad, Apáczá-utca 3. sz.

Telefon összeköttetés.

A nagyérdemű közönség, szives tudomására hozzuk, hogy **könyvnyomdánk** mellé

PAPIRRAKTÁRT

rendeztünk be ahol *bármily mennyiségben* mindennemű

IRODASZEREK

beszerezhetők.

Raktáron tartunk: Mindenféle *irodai papirokat, levélborítékokat, koczkás és sima üzleti levélpapirokat, csinos és különféle dobozokban levélpapirokat, csomagoló papirokat, csipkézett színes papirokat, rajzpapirokat iskolák és (Wathman-féle) mérnökök részére fényezett (pausa) vásznat Csinos névjegyek nagy választékban, bál meghívók, tánczrendek, eljegyzési, menu-kártyák, gyászjelentések, továbbá iskolák részére irkák, gyakorlat-füzetek, rajztömbök, noteszek, imakönyvekbe szent-képe stb stb.*

Kitünő minőségű

alluminium-, aczél- és bronz-tollakat.

Tollszárazakat.

Itatóspapírt és porzót.

I r o n t.

Tentát és tentatartót.

Ez alkalommal van szerencsénk tisztelettel felhívni a nagyérdemű közönség figyelmét kitünően felszerelt

KÖNYVNYOMDÁNKRA,

ahol mindennemű nyomtatványok: u. m. hírlapok, művek, oklevelek, részvények, sorsjegyek, továbbá takarékpénztári, ügyvédi, közjegyzői és kereskedői nyomtatványok olcsón és pontosan elkészítetnek. Színes kivitelben üzleti-kártyák, számlák és körlevelek.

Kivánatra mintákkal és árjegyzékkel (vidékre is bérmentve) szolgálunk.

Levélpapíros dobozokban 30 krtól 1 frt 50 krig.